

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO
ARKEOLOGISK SEKSJON
Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

Kullgroper
Sløgjajuvet,
Haugen143/15
Sigdal kommune, Buskerud

Jostein Bergstøl

Oslo 2015

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET
I OSLO

Gårds-/ bruksnavn Haugen	G.nr./ b.nr. 143/15
Kommune Sigdal	Fylke Buskerud
Saksnavn Reguleringsplan for Sløgjajuvet	Kulturminnetype Kullgroper
Saksnummer (KHM) 08/13131	Prosjektkode 430092
Grunneier, adresse Kjersti Vik, 3350 Prestfoss	Tiltakshaver Kjersti Vik, 3350 Prestfoss
Tidsrom for utgravning Oktober 2010	M 711-kart/ UTM-koordinater/ Kartdatum
ØK-kart	ØK-koordinater
A-nr. 08/189	C.nr. 58145
ID nr. (Askeladden) 98475	Negativnr. (KHM) Cf 34866_101-115
Rapport ved: Jostein Bergstøl	Dato: 23.10.2007
Saksbehandler: Bergstøl	Prosjektleder: Bergstøl

SAMMENDRAG

I forbindelse med hyttebygging ved Sløgjajuvet ble det foretatt undersøkelse av tre kullgroper. Gropene ble gravd for hånd. Gropene ser ut til å ha vært runde/rundovale og hatt flat bunn. To av gropene ble datert sen vikingtid og den tredje høymiddelalder.

.....	1
1 BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN	4
Riksantikvaren ga dispensasjon for de tre kullgropene (id 98475-1, 3 og 4) med vilkår om at det skal gjennomføres arkeologisk undersøkelse før tiltaket iverksettes. I følge revidert reguleringsplan av 18.11.06 ble hulvegen (id 98475-2) regulert til spesialområde bevaring.	4
2 DELTAGERE, TIDSRUM	4
3 BESØK OG FORMIDLING	4
4 LANDSKAPET, FUNN OG FORNMINNER	4
5 PRAKTISK GJENNOMFØRING AV UTGRAVNINGSPROSJEKTET	6
Problemstillinger – prioriteringer	6
Utgravningsmetode.....	6
Kildekritiske problemer	6
6 UTGRAVNINGSRISULTATER	6
7 VURDERING AV UTGRAVNINGSRISULTATENE, TOLKNING OG DISKUSJON	9
8 LITTERATUR	9
9 VEDLEGG	10

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK UTGRAVNING

GÅRDSNAVN, GNR/BNR., KOMMUNE, FYLKE

1 BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

Tiltaket gjelder utvidelse av hytteområde ved Sløggjajuvet i området nedenfor Tempelseter. Innenfor det aktuelle området er det planlagt 18 nye tomter som ønskes regulert til byggeområder for hytter. I tillegg kommer spesialområder – privat veg/parkering, fritidsområde og spesialområde bevaring.

Registreringen av planområdet ble foretatt 20. juni 2006. Rapport ved Ingunn Holm. Det ble påvist tre kullgroper og en hulveg innenfor planområdet (id 98475-1-4).

Riksantikvaren ga dispensasjon for de tre kullgroperne (id 98475-1, 3 og 4) med vilkår om at det skal gjennomføres arkeologisk undersøkelse før tiltaket iverksettes. I følge revidert reguleringsplan av 18.11.06 ble hulvegen (id 98475-2) regulert til spesialområde bevaring.

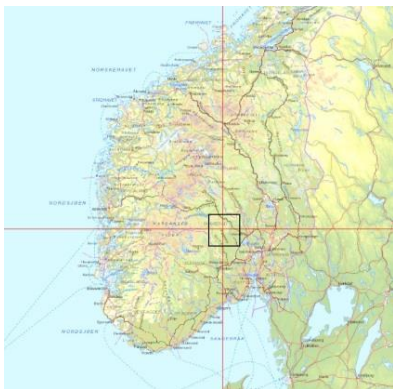
2 DELTAGERE, TIDSROM

Jostein Bergstøl, 23. og 25. oktober 2007

3 BESØK OG FORMIDLING

Ingen

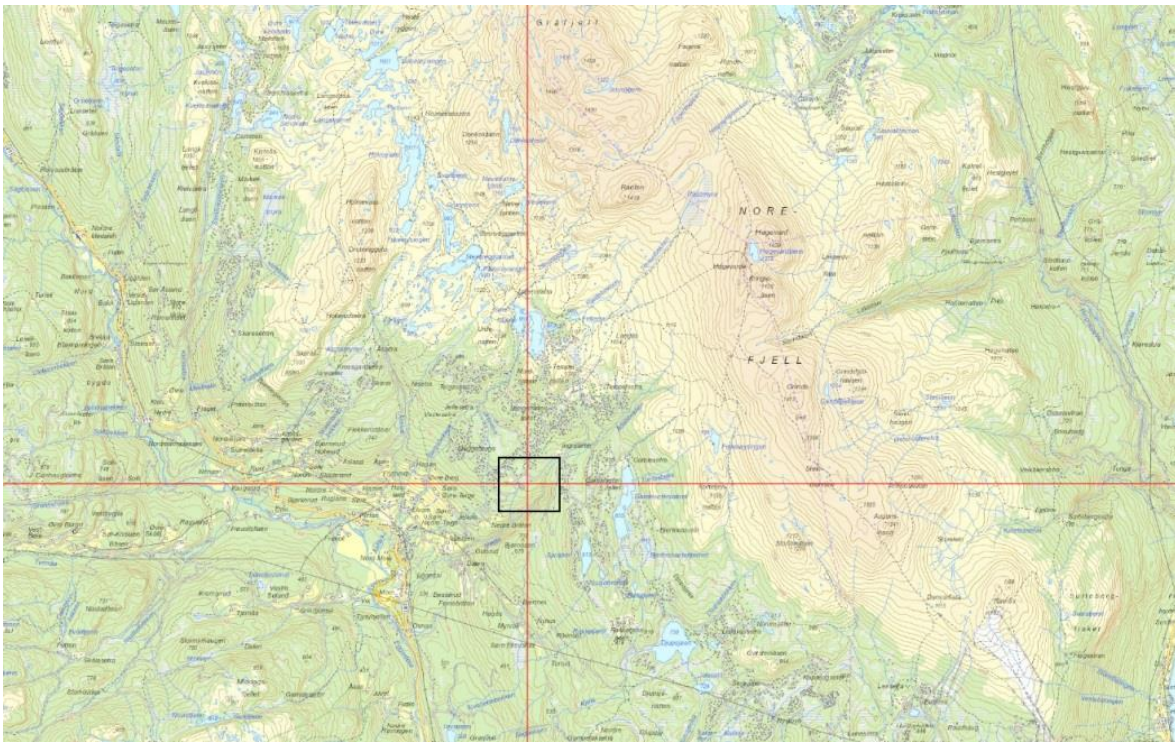
4 LANDSKAPET, FUNN OG FORNMINNER

Planområdet ligger ca 2 km nordøst for Eggedal sentrum. Kullgroperne ligger ca 700 m o.h., i et område hvor seterdrift tidligere har vært den sentrale aktiviteten. I dag er området hovedsakelig benyttet til rekreasjon og fritidsaktiviteter. Planområdet avgrenses av en bratt helling ned mot Sløggjajuvet i øst og sørøst, av grensen mot gnr 143/11 i vest og av eksisterende vei i nord. Området består av mindre myrstreknings mellom grusrygger. Ned mot elva Sløggja i bunnen av juvet er det steinete morene og bratt. De registrerte kulturminnene ligger på en hogstflate. Vegetasjonen

består av fjellbjørkeskog med innslag av bartrær på de tørrere områdene og myrvegetasjon der det er fuktigere. Det er ikke påvist jernfremstillingsanlegg i tilknytning til kullgroperne.

Ved nordenden av Haglebuvannet ble det tidlig på 1900-tallet funnet en grav fra merovingertid (6-700-tallet). Funnet består av: et enegget sverd, skjoldbule, øks, bissel, pilespisser, sigd, kniv, smedtang, bryne, firsidig jernten, ildstål, kniv, nøkkel, rester av skrin mm. (C22237) (Hougen 1947:197ff, 250f). Gjenstandene illustrerer både status og næringsgrunnlag. Her er gravlagt en mann med våpensett, sverd, skjold og øks, han hadde hest, drev jordbruk (husdyrhold) og dro på jakt, og var sannsynligvis smed. Jernutvinning og fangst må ha vært bakgrunnen for bosetningen her, i tillegg til kontroll over en av ferdselsvegene over fjellet mellom Numedal og Hallingdal. Interessant i den forbindelse er et depotfunn med 27 økser funnet lengre sør i Sigdal, ved øvre del av Soneren (Hougen 1947:147ff.). At jernutvinning ser ut til å ha vært bakgrunnen for bosetningen her gjør kullgropene og deres sannsynlige tilknytning til jernproduksjon, interessante.

5 PRAKTISK GJENNOMFØRING AV UTGRAVNINGSPROSJEKTET

PROBLEMSTILLINGER – PRIORITERINGER

Følgende problemstillinger var definert i prosjektplanen:

- Hvilken vedart er brukt til kullbrenning?
- Hvor gammel er kullbrenningen?
- Er gropa sirkulær eller kvadratisk?
- Hvilke dimensjoner har gropene?
- Hvordan er mileveden stablet?
- Har gropa flere bruksfaser?

UTGRAVNINGSMETODE

Gropene ble undersøkt ved hjelp av ei sjakt i bunnen. Det ble ikke brukt maskin.

KILDEKRITISKE PROBLEMER

Ingen særskilte.

6 UTGRAVNINGSRISULTATER

Gropene lå på et hogstfelt, og var ikke lette å se på grunn av mye kjøring med hogstmaskin. Gropene var klart markerte og ovale i formen.

ID 98475-4

Oval grop med markert voll. Terrenget faller mot SV, og det var ikke voll på oversiden. Dybde 0,5 meter fra toppen av vollen til bunnen. Ytterligere 0,3 m ned til bunnen av det 15 cm tykke kullaget. Bunnen av kullaget var flatt, og det var ikke mulig å se mer enn én bruksfase.

Figur 1: Kullgropa før graving

Kullet var av furu og en liten andel bjørk, og det var bjørk som ble datert. Resultatet ble vikingtid. Se tabell nedenfor. Siden det ikke var voll rundt hele, er målene tatt på toppen av vollen og i selve nedgravingen. Topp voll: 3,4x3,5 m, indre mål: 1,7x2,1 m.

Figur 2. Prøvestikk

ID 98475-3

Også id 98475-3 hadde bare voll på nedsiden. Den var klart markert i terrenget, med en kvisthaug i nordvest. Gropa var tilnærmet sirkulær og 0,6 m dyp. Kullaget var 20 cm tykt og flatt i bunnen, og det kunne ikke ses mer enn en fase.

Figur 3: id 98475-3 før graving

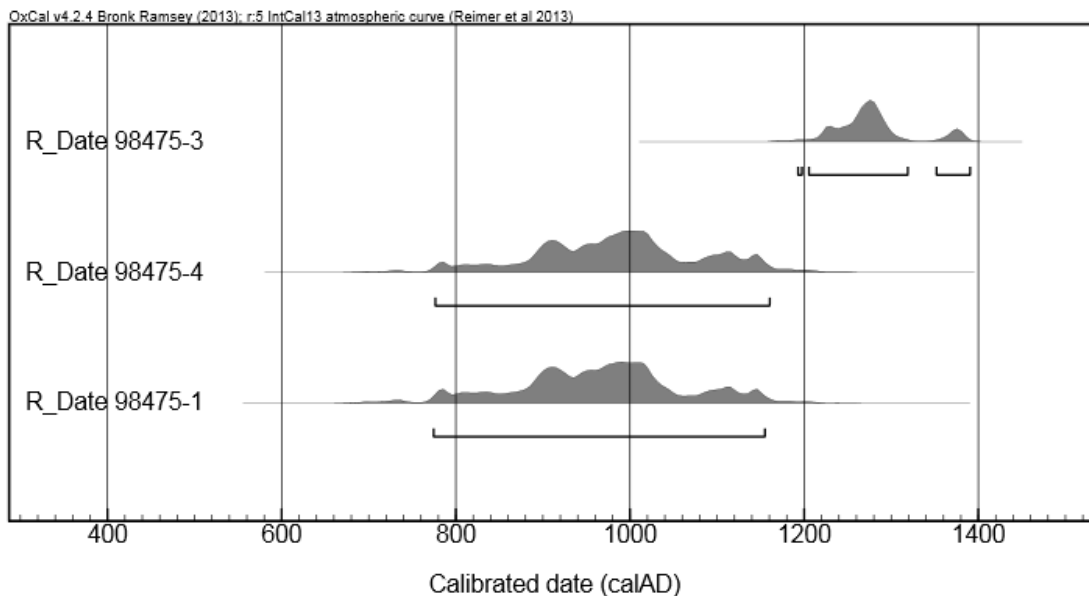
Som tabellen viser var denne gropa yngre enn de andre, fra 1200-tallets siste del. Indre mål: 2,2x2,5.

ID 98475-4

Figur 4: Prøvestikk i 98475-3. Avbildet i plan på forsiden av rapporten.

Oval grop, klart markert og hele 0,9 m dyp. Også denne lå i skrånende terreng, så det var ikke voll i nord. Mål topp voll: 3,4x4,7 m, indre mål: 1,7x2,5 m. Dateringene ble 900-1000-tallet, nærmest identisk med id 98475-1.

Figur 5: Dateringene, kalibrert i oxCal.

7 VURDERING AV UTGRAVNINGSRISULTATENE, TOLKNING OG DISKUSJON

Gropene var runde til ovale i formen, og hadde ikke antydning til hjørner. Kullaget i bunnen så ut til å være tilnærmet flatt i alle gropene. Det var ikke mulig å skille flere bruksfaser i gropene. Det var derfor overraskende at det var så stor forskjell i dateringene. To var fra slutten av vikingtiden, mens den tredje var fra høymiddelalder.

8 LITTERATUR

- Holm, I. 2006: *Rapport fra kulturhistorisk registrering, Sløgjajuvet hyttefelt, Sigdal*. Buskerud fylkeskommune
- Hougen, B. 1947: *Fra seter til gård*. Oslo
- Larsen, J. H. 2009: *Jernvinneundersøkelser. Faglig program bind 2. Varia 78*, Kulturhistorisk museum.

9 VEDLEGG

Fotoliste:

fotokort_id	Filnavn	Motiv	LokalitetsID	Fotograf	Opptaksdato
531981	Cf34866_101.jpg	Oversikt før gravning	98475-4	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531982	Cf34866_102.jpg	Oversikt før gravning	98475-4	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531983	Cf34866_103.jpg	Profil, prøvestikk	98475-4	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531984	Cf34866_104.jpg	Profil, prøvestikk	98475-4	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531985	Cf34866_105.jpg	Oversikt før gravning	98475-1	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531986	Cf34866_106.jpg	Oversikt før gravning	98475-1	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531987	Cf34866_107.jpg	Oversikt før gravning	98475-1	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531988	Cf34866_108.jpg	Oversikt før gravning	98475-1	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531989	Cf34866_109.jpg	Profil, prøvestikk	98475-1	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531990	Cf34866_110.jpg	Profil, prøvestikk	98475-1	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531991	Cf34866_111.jpg	Oversikt før gravning	98475-3	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531992	Cf34866_112.jpg	Oversikt før gravning	98475-3	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531993	Cf34866_113.jpg	Profil, prøvestikk	98475-3	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531994	Cf34866_114.jpg	Profil, prøvestikk	98475-3	Jostein Bergstøl	23.10.2007
531995	Cf34866_115.jpg	Profil, prøvestikk	98475-3	Jostein Bergstøl	23.10.2007

Analyseresultater

1
091.3362-2

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: NTNU – Gløshaugen, Sem Sælandsv. 5, 7491 Trondheim
Telefon 73593310 Telefax 73593383

DATERINGSRAPPORT

Oppdragsgiver: Bergstøl, Jostein
KHM/Fornminneseksjonen/UiO
Postboks 6762, St. Olavs plass, 0130 Oslo

DF-4236

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	¹⁴ C alder før nåtid	Kalibrert alder	δ ¹³ C ‰
T-19986	98475-1, Sløggjauvet Haglebu skisenter Sigdal, Buskerud	Trekull Furu	3.5 g	1060 ± 80	AD895-1030	-26.1*
T-19987	98475-3, Sløggjauvet Haglebu skisenter Sigdal, Buskerud	Trekull Furu	2.7 g	730 ± 50	AD1275-1295	-26.1*
T-19988	98475-4, Sløggjauvet Haglebu skisenter Sigdal, Buskerud	Trekull Furu	3.1 g	1045 ± 80	AD895-1035	-26.1*

Dato: 12 MAY 2009

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Fred H. Skogseth

Steinar Gulltksen

Høeg – Pollen 876 842 262 MVA,
Helge Irgens Høeg,
Gloppeåsen 10,
3261 LARVIK

Larvik, 12/2-10.

Til Jostein Bergstøl, KHM, Boks 6762 St. Olavs plass, 0130 OSLO.

Analyse av 4 kullprøver fra Lusæter, 181/123, Sel kommune, Oppland.

KP 1, 100145, nedre.

Det ble bestemt 45 biter. Av disse var 22 *Betula* (bjerk) og 23 *Pinus* (furu). Godt daterbart materiale var 1,3 g.

KP 2, 100145, øvre.

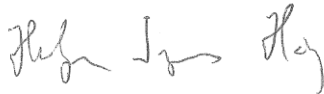
Det ble bestemt 33 biter. Av disse var 29 *Betula* (bjerk) og 4 *Pinus* (furu). Godt daterbart materiale var 6,3 g.

KP 3, 100146.

Det ble bestemt 40 biter. Av disse var 20 *Betula* (bjerk) og 20 *Pinus* (furu). Godt daterbart materiale var 2,7 g.

KP 4, 100144.

Det ble bestemt 45 biter. Av disse var 40 *Betula* (bjerk) og 5 *Pinus* (furu). Godt daterbart materiale var 8,3 g.

Tegninger:

